

J. 23. Ark. Gr. 8.3.2.
DKM's Arkæologiske Netværk

Referat af møde i "Tovholdergruppen" på Moesgård Museum, 7. januar 2004

Til stede: Per Ethelberg
Lene B. Frandsen
Hans Skov
Bi Skaarup
Ole Lass Jensen

1. Resultater og diskussion af DKM's rundspørge til de arkæologiske museer vedr. forvaltningen af den ny museumslov

I september 2003 besluttede den arkæologiske netværksgruppe, at den ville undersøge nogle af følgerne af den nye museumslov, som med fuld virkning var gældende fra 1. januar 2002. Der er her set bort fra finansieringen af lovens bestemmelser, som først kom til at gælde pr. 1. januar 2003. 2002 var et overgangså i denne henseende. Til det formål blev der udformet tre spørgsmål, som via DKM blev rundsendt til landets museer med arkæologisk ansvarsområde. Spørgsmålene lød i sin enkelthed:

1. Hvor mange prøvegravninger har museet gennemført i 2000, 2001 og 2002?
2. Hvor mange egentlige udgravninger har museet gennemført i 2000, 2001 og 2002?
3. Hvor mange manddage er der skønsmæssigt brugt på administration af museumsloven i 2000, 2001 og 2002?

2003 er udeladt af undersøgelsen, da vi ikke regnede med, at der kunne opnås en troværdig opgørelse dækkende hele året.

De to første spørgsmål har vist sig forholdsvis nemme at besvare, mens det tredje var noget vanskeligere. Det skyldes, at vi sjældent fører regnskab for, hvad vi bruger vores tid til. De svar, der er indkommet, må betragtes som et troværdigt skøn snarere end en præcis kvantificering.

Alene svarprocenten giver anledning til panderynker. Kun 22 ud af landets 49 museer med arkæologisk ansvarsområde har afsat tid til at besvare spørgsmålene. En af årsagerne til de manglende svar synes at være en generel mistillid til, at det nytter noget. Skyldes det en generel mistillid til DKM's gennemslagskraft som en ligeværdig forhandlingspartner i forhold til embedsmænd og politikere?

Det samlede resultat af de indkomne besvarelser fremgår af nedenstående tabel. Ved gennemgangen besvarelserne er det ikke forsøgt at finde forklaringer på atypiske tal og tendenser, det være sig personalemæssige som større anlægsarbejder i form af vejbyggerier, ledningstraceer m.m. Man skal derfor være varsom med ikke at overfortolke tallene fra de

enkelte museer. Selv om der er mange usikkerhedsmomenter knyttet til tallene, som næppe vil kunne stå for en statistisk analyse, så synes der dog at kunne udledes nogle generelle tendenser.

	2000	2001	2002
Antal prøvegravninger	260	302	377
Antal egentlige udgravninger	196	244	217
Antal arbejdsdage anvendt til adm. af museumsloven	1325	1635	2225

Det samlede resultat af 22 museers besvarelser af DKM's rundspørge vedrørende forvaltningen af den ny museumslov.

Antallet af forundersøgelser er generelt klart stigende, mens antallet af egentlige udgravninger er mere konstant. Tallene synes altså at afspejle, at karakteren af det feltarkæologiske arbejde skifter fra primært at dreje sig om større udgravninger til i højere grad at være præget af mange forundersøgelser.

En del af forklaringen på, at der i de senere år udføres forholdsmæssigt flere forundersøgelser, er antagelig, at museerne ifølge den ny lov skal udtale sig om risikoen for, at der påtræffes væsentlige fortidsminder i forbindelse med et anlægsarbejde. For at afgive et velfunderet svar foretrækker museerne nu oftere end før at udføre en forundersøgelse. Dermed undgår man så vidt muligt at afgive et "forkert" negativt svar, der i sidste instans kan betyde, at kulturministeren skal afholde undersøgelsesudgiften, hvis der alligevel påtræffes væsentlige fortidsminder under anlægsarbejdet.

Men tallene afspejler nok også, at lovens hensigt om at en større del af den arkæologiske kulturarv skal bevares "in situ" frem for at udgraves, efterhånden bliver opfyldt. I forbindelse med forundersøgelserne er det ikke ualmindeligt, at der påtræffes såvel gravpladser som interessante hustomter. Sådanne fund vil ofte medføre, at bygherre opgiver at gennemføre den planlagte anlægsaktivitet, og at området overgår til fortsat dyrkning. Det er uomtvisteligt, at de påtrufne jordfaste fortidsminder vil miste en del af deres videnskabelige potentiale ved at blive dækket til og atter indgå i den normale dyrkning. Når fortidsmindet ikke længere er truet, kan bygherren ikke blive pålagt at betale for udgifterne til at sikre det allerede fremdragne. I praksis har det vist sig, at KUAS i et vist omfang yder tilskud til at sikre gravfund, men ikke bopladsfund. Problemet bliver således helt eller delvis museernes, som eventuelt må afholde udgifterne af egne midler. Kun de færreste museer vil kunne løfte disse opgaver. Resultatet vil ofte være, at påtrufne anlæg dækkes uden fornøden undersøgelse, og at vigtig viden risikerer at gå tabt.

Besvarelserne viser meget tydeligt, at den administrative byrde stiger voldsomt. I 2000 brugte museerne hver gennemsnitlig 95 arbejdsdage på administration af museumsloven, mens det tilsvarende tal for 2002 er 160 arbejdsdage (kun 14 museer har sat egentlige tal på administrationsbyrden). Museernes udmeldinger for 2003 tyder på en yderligere stigning. Det vil sige, at en stadig større del af de fastansatte arkæologers arbejdstid bliver brugt til at administrere den ny museumslov. Museerne har imidlertid ikke fået tilført ekstra midler til

dette arbejde. Ganske vist er den generelle statstilskudsprocent steget, men samtidig er den samlede sum, hvoraf statstilskuddet beregnes, reduceret med 15 procent. Hvis museerne vil leve op til lovens krav og øge arbejdsindsatsen i forbindelse med administrationen af den nye museumslov, må der tilsvarende skæres ned på andre opgaver.

2. Netværkets og tovholdergruppens rolle i forhold til DKM

Tovholdergruppen vil henvende sig til DKM's bestyrelse med opfordring til et snarligt, fælles møde, hvor netværkets og tovholdergruppens fremtidige rolle, mandat og arbejdsopgaver kan diskuteres.

3. KUAS årsmøde i maj 2004

I forbindelse med KUAS årsmøde i maj 2004 opfordrer tovholdergruppen til, at DKM forsøger at få bl.a. følgende punkter diskuteret (nogle af punkterne skal ses i relation til en kommende revision af museumsloven):

- Der bør udformes gensidige kontrakter mellem KUAS og museerne.
- Museerne skal have aktindsigt i de sager, der behandles af KUAS og Det Arkæologiske Råd – herunder bør bevillinger til arkæologiske undersøgelser offentliggøres.
- Der bør indføres bagatelgrænser for arkæologiske forundersøgelser og undersøgelser, således at KUAS ikke skal godkende budgetter og regninger under beløb på eksempelvis 50.000 kr. eller 100.000 kr.
- En bygherre skal have pligt til at anmelde, når et anlægsarbejde rent faktisk igangsættes.
- En bygherre skal selv have mulighed for direkte at ansøge KUAS om tilskud til en arkæologisk forundersøgelse eller undersøgelse.
- Der skal være mulighed for, at et museum kan forhandle med en bygherre om forhøjelse af undersøgelsesbudgettet.
- I forbindelse med en kommende revision af museumsloven bør lovteksten ændres, så den er mere forståelig.

Ole Lass Jensen
19. januar 2004